

MELKISEDEKI ÕPETUSED ÕHTUMAAL

ELKISEDEKI õpetused jõudsid Euroopasse paljusid teid pidi, kuid põhiliselt Egiptuse kaudu. Pärast põhjalikku helleniseerimist ja hilisemat ristiusustumist liideti need õhtumaa filosoofiaga. Läänemaailma ideaalid olid sisuliselt sokraatilised, selle hilisemaks usufilosoofiaks sai Jeesuse filosoofia, mis oli muutuste ja kompromisside kaudu õhtumaa areneva filosoofia ja religiooniga kokkupuutepunkti leidnud, ning kõige kulminatsiooniks kujunes kristlik kirik.

² Saalemi misjonärid tegutsesid Euroopas pikka aega, nad imbusid järk-järgult paljudesse aeg-ajalt esile kerkiatesse kultuslikesse ja rituaalsetesse rühmadesse. Nende seast, kes Saalemi õpetusi kõige puhtamal kujul säilitasid, tuleb mainida küünikuid. Nemat jutlustasid usku Jumalasse ja usaldust tema vastu ning tegutsesid Rooma impeeriumis veel ka esimesel sajandil pärast Kristust, hiljem lülitati nende õpetused ajamoodustunud kristlikku usundisse.

³ Saalemi õpetust levitasid Euroopas suures osas juudi palgasõdurid, kes nii paljudest õhtumaa sõjalistest võitlustest osa võtsid. Juudid olid iidsetel aegadel ühevõrra kuulsad nii oma sõjalise vaprusse kui ka eripärase religiooni poolest.

⁴ Kreeka filosoofia, juudi teoloogia ja ristiusu eetika põhidoktriinid olid sisuliselt varasemate Melkisedeki õpetuste vastukajad.

1. SAALEMI RELIGIOON KREEKLASTE SEAS

¹ Saalemi misjonärid oleksid võinud kreeklaste seas üles ehitada suure religioosse struktuuri, kui nad poleks nii rangelt tõlgendanud oma ametisepühitsemisvannet, Machiventa poolt kehtestatud töötust, mis keelas luua eralduvaid usukogudusi ja võttis igalt õpetajalt lubaduse mitte kunagi tegutseda preestrina, mitte kunagi võtta usulise teenistuse eest tasu, välja arvatud toidu, rõivaste või peavarju näol. Kui Melkisedekitest õpetajad hellenite-eelsesse Kreekasse jõudsid, leidsid nad eest rahva, kes kandis ikka veel edasi pärimusi Aadamapojast ja andiitide aegadest. Paraku olid neid õpetusi suuresti moonutanud üha arvukamalt Kreeka rannikule toodud alaväärtuslike orjade arusaamad ja uskumused. Nende moonutuste tõttu pöörduti tagasi veriste riitustega tahumatu animismi juurde, kusjuures alamklassid muutsid tseremooniaks koguni süüdimõistetud kurjategijate hukkamise.

² Saalemi õpetajate varase mõju hävitas peaaegu täielikult niinimetatud aarialaste sissetung Lõuna-Euroopast ja Idast. Need hellenitest sissetungijad tõid endaga kaasa samasugused antropomorfsed jumaläkäsitused, nagu nende aarialastest kaaslaste olid Indiasse viinud. Need kaasatoodud arusaamad andsid tõiuke Kreeka jumalate ja jumalannade pere arengule. See uus religioon põhines osaliselt hellenitest barbarite kultustel, kuid omas palju ühist ka Kreeka varasemate asukate müütidega.

³ Helleni kreeklased leidsid eest Vahemere-äärse maailma, kus oli valdav emakultus, ja surusid neile rahvastele peale oma inimjumalat Dyaus-Zeusi, kes oli saanud nagu Jahvegi henoteistlike semiitide seas kogu Kreeka alluvate jumalate panteoni peaks. Ja kreeklased oleksid jõudnud Zeusi-käsituses viimaks tõelise monoteismini, kui nad poleks lõpuni kinni pidanud seisukohast, et kõik allub Saatusele. Lõpliku väärtusega Jumal peab olema ise kohtumõistja saatuse üle ja määratuse looja.

⁴ Nende religiooni arengut mõjutanud tegurite tõttu kujunes peagi välja populaarne uskumus muretusse Olümpose mäe jumalatesse, kes olid pigem inimnäolised kui jumalikud ja keda arukad kreeklased kunagi jumaladena väga tõsiselt ei võtnud. Nad ei armastanud ega kartnud eriti neid omaenda loodud jumalike olendeid. Neil olid Zeusi ja tema pool-inimestest, pool-jumalatest pere suhtes patriootilised ja rahvustunded, kuid nad ei austanud ega palveldanud neid kuigivõrd.

⁵ Hellenid olid varasemate Saalemi õpetajate preesterlusevastastest doktriinidest nii läbi imunud, et Kreekas ei tekkinudki märkimisväärset preesterkonda. Isegi jumalakujusid valmistati rohkem kunsti kui palveldamise pärast.

⁶ Olümpose jumalad on inimesele omase antropomorfismi näiteks. Kuid kreeka mütoloogia oli pigem esteetiline kui eetiline. Kreeka religioonist oli palju abi, sest see kujutas universumi, mida valitses jumaluste rühm. Kuid kreeka moraal, eetika ja filosoofia arenesid peagi jumaläkäsitusest tunduvalt kaugemale ja see intellektuaalne ning vaimse kasvu vahelise tasakaalu kadumine oli Kreekale niisama ohtlik, kui oli olnud Indias.

2. KREEKA FILOSOOFILINE MÕTE

¹ Kergeltvõetav ja pealiskaudne religioon ei suuda püsima jääda, eriti kui puudub preesterkond, kes edendaks seda vormiliselt ja täidaks pühendunute südamed hirmu ja aukartusega. Olümpose religioon ei töotanud pääsemist ega kustutanud ka usklike vaimset janu, seetõttu oli see hukule määratud. Tuhande aasta jooksul pärast tekkimist oli see peaaegu kadunud ja kreeklased olid ilma rahvusliku usundita, sest Olümpose jumalad ei suutnud enam meelelt arenenumaid kõita.

² Niisugune oli olukord, kui idamaad ja Vahemere idarannik elasid kuuendal sajandil enne Kristust läbi vaimse eneseteadvuse taassünni ja ärkasid taas monoteismi tunnistama. Lääs aga selles uues arengus ei osalenud; religioosuses taassünnis ei osalenud ulatuslikult ei Euroopa ega Põhja-Aafrika. Kreeklased aga liikusid intellektuaalselt märgatavalt edasi. Nad olid hakanud hirmust üle saama ega otsinud enam religioonist sellele vastumürki, kuid nad ei mõistnud, et tõeline religioon ravib hingenälga, vaimset ärevust ja kõlbelist meeleheidet. Nad otsisid hingelohutust sügavatest mõtetest — filosoofiast ja metafüüsikast. Nad pöördusid enesesäilitamise — pääsemise — mõtetelt eneseteostuse ja enesest arusaamise juurde.

³ Kreeklased püüdsid täpse mõtte kaudu saavutada turvatunnet, mis asendaks usku ellujäämisesse, kuid see ebaõnnestus neil täielikult. Uut õpetust suutsid mõista vaid arukamad helleni rahvaste kõrgematesse klassidesse kuulujad, orjade järeltulijatest lihtrahvas ei olnud võimeline seda uut religiooni aseainet vastu võtma.

⁴ Filosoofid põlastasid kõiki palveldamisvorme, kuigi sisuliselt pidasid kõik siiski kinni taustast, mida pakkus Saalemi õpetus „universumi Arukusest”, „Jumala ideest” ja „Suurest Allikast”. Sel määral kui kreeka filosoofid tunnistasid jumalikku ja ülilõplikku, olid nad siiralt monoteistlikud; Olümpose jumalate ja jumalannade plejaadi tunnistasid nad õige vähe.

⁵ Viienda ja kuuenda sajandi kreeka poeedid, eriti Pindaros, püüdsid kreeka religiooni reformida. Nad ülendasid selle ideaale, aga olid pigem kunstnikud kui usutegelased. Neil ei õnnestunud välja arendada viisi, kuidas ülimaid väärtusi edendada ja säilitada.

⁶ Xenophanes õpetas, et on üksainus Jumal, kuid tema jumalusekäsitlus oli liiga panteistlik, et saada sureliku inimese jaoks isikuliseks Isaks. Anaxagoras oli mehhanist, kuid tunnistas Algpõhjust, Algset Meelt. Sokrates ning pärast teda Platon ja Aristoteles õpetasid, et voores on teadmine ja headus hinge tervis ning

parem on kannatada ebaõiglust kui olla selles süüdi; et väär on kurjale kurjaga vastata ning et jumalad on targad ja head. Nende põhivoorused olid tarkus, julgus, mõõdukus ja õiglus.

⁷ Usufilosoofia areng helleni ja heebrea rahvaste seas on kontrastne näide kiriku tegevusest kultuuri progressi vormiva institutsioonina. Palestiinas allus inimõte sedavõrd preestrite kontrollile ja pühakirjade juhistele, et filosoofia ja esteetika mattusid täielikult religiooni ja kõlblusesse. Kreekas jättis preestrite ja „pühade kirjutiste” peaaegu täielik puudumine inimmeele vabaks ja kammitsematuks, mille tulemuseks oli mõttesügavuse hämmastav areng. Ent religioon kui isiklik kogemus ei suutnud kosmose olemuse ja tegelikkuse intellektuaalse kompimisega sammu pidada.

⁸ Kreekas oli usk allutatud mõtlemisele, Palestiinas peeti mõtlemist usule alluvaks. Ristiusu jõud tulenebki suures osas sellest, et see on palju üle võtnud nii heebrea kõlblusõpetusest kui ka kreeka mõttest.

⁹ Palestiinas kristalliseerusid religioossed dogmad sedavõrd, et hakkasid edasist arengut ohustama; Kreekas muutus inimõte nii abstraktseks, et jumalakäsitlus hajus panteistlike spekulatsioonide uttu, mis oli üsna sarnane brahmanismi filosoofide mitteisikulise Lõpmatusega.

¹⁰ Ent tolle aja tavalised inimesed ei suutnud kreeka eneseteostuse ja abstraktse jumaluse filosoofiat mõista ega olnud sellest ka eriti huvitatud. Nad ihkasid pigem pääsmistootusi ja isikulist Jumalat, kes võiks nende palveid kuulda. Nad pagendasid filosoofe ja kiusasid taga Saalemi kultuse allesjäänud kummardajaid — kusjuures need kaks doktriini olid üsna palju segunenud — ning valmistusid kohutavaks ohjeldamatuks sööstuks müsteeriumikultuste meelelustesse, mis tol ajal Vahemeremaal levisid. Olümpose panteonis arenesid välja Eleusise müsteeriumid, mis oli viljakuse kummardamise kreeka variant; õitses Dionysose loodusekummardamine; kultustest parim oli Orpheuse vennaskond, mille moraaliõpetused ja pääsmistootused kütkestasid paljusid.

¹¹ Kogu Kreeka tegeles nende uute pääsemise saavutamise meetoditega, nende emotsionaalsete ja tuliste tseremooniatega. Ükski rahvas pole kunagi jõudnud nii lühikese ajaga sellistesse kunstilise filosoofia kõrgustesse; kunagi pole loodud sisuliselt ilma Jumaluse ja täiesti ilma inimliku pääsemislubadusteta nii arenenud eetikasüsteemi; ükski rahvas pole kunagi sööstnud nii kiiresti, sügavalt ja ägedalt sellistesse intellektuaalse stagnatsiooni, moraaliõlvuse ja vaimuvaesuse

sügavustesse kui needsamad kreeka rahvad, heites end müsteeriumikultuse hullumeelsesse keerisesse.

¹² ¶ Religioonid on püsinud kaua ilma filosoofilise toeta, kuid vähesed filosoofiad on püsinud kaua, samastamata end mingil määral religiooniga. Filosoofia on religioonile sama mis kontseptsioon tegutsemisele. Kuid ideaalses inimseisundis on filosoofia, religioon ja teadus sulatatud tarkuse, usu ja kogemuste ühisel mõjul kokku ühtseks tähendusrikkaks tervikuks.

3. MELKISEDEKI ÕPETUSED ROOMAS

¹ Religioon, mis oli kasvanud välja varasematest religioosetest perejumalate palveldamise vormidest hõimu hardaks austuseks sõjajumal Marsi vastu, muutus loomulikult romaani rahvastele rohkem vaid poliitiliseks kombetäitmiseks, milleks ei sobinud kreeklaste ja braahmanite intellektuaalsed süsteemid või mitmete teiste rahvaste vaimsemad religioonid.

² Melkisedeki evangeeliumi suure monoteistliku taassünni ajal kuuendal sajandil enne Kristust jõudis Itaaliasse liiga vähe Saalemi misjonäre ja need, kes saabusid, ei suutnud jagu saada etruski preesterkonna kiiresti levivast mõjust ning nende uutest templitest ja jumalate plejaadist, mis kõik koondati Rooma riigi usundiks. See romaani hõimude religioon ei olnud pealiskaudne ja äraostetav nagu kreeklaste usund ega nii karm ja vägivaldne nagu heebrealaste usk, vaid seisnes enamasti üksnes vormide, vannete ja tabude järgimises.

³ Rooma religiooni mõjutas väga palju kultuuri ulatuslik sissetoomine Kreekast. Enamik Olümpose jumalaid istutati viimaks ümber ja lülitati romaani panteoni. Kreeklased palveldasid kaua aega perekolde tuld — Hestia oli neitsist koldejumalanna, Vesta rooma kodujumalanna. Zeusist sai Jupiter, Aphrodi-test Veenus ja nii edasi.

⁴ Rooma noorukite religioosne initsiatsioon oli sündmus, millega nad pühitseti pidulikult riigi teenistusse. Vanded ja kodanikuks vastuvõtmine olid tegelikult religioossed tseremooniad. Romaani rahvastele jäid nende templid, altarid ja pühamud alles ning kriisilukorras küsisid nad nõu oraaklitelt. Nad hoidsid alal kangelaste ja hiljem ka ristiusu pühakute luid.

⁵ See pseudoreligioosse patriotismi formaalne emotsioonideta vorm oli määratud kokku varisema, nagu ka kreeklaste väga intellektuaalne ja kunstipärane palveldamine oli taandunud tulihingeliste ja sügavalt emotsionaalsete müsteeriumikultuste ees. Suurim

neist laastavatest kultustest oli Jumalaema sekti müsteeriumi usund, mille keskus oli neil päevil Roomas täpselt praeguse Püha Peetruse kiriku kohal.

⁶ ¶ Tekkiv Rooma riik vallutas poliitiliselt, kuid seda vallutasid omakorda kultused, rituaalid, müsteeriumid ja jumalakäsitused Egiptusest, Kreekast ja Vahemere idarannikult. Need sissetoodud kultused õitsesid kogu Rooma riigis kuni Augustuseni, kes puhtpoliitilistel ja tsiviilpõhjustel tegi kangelasliku ja mõneti ka eduka pingutuse hävitada müsteeriumikultused ja taaselustada vanem poliitiline religioon.

⁷ Üks riigiusu preester rääkis Augustusele Saalemi õpetajate varasematest katsetest levitada õpetust ainsast Jumalast, lõplikust Jumalusest, kes kõiki üleloomulikke olendeid juhhib. See idee haaras imperaatori nii tugevasti oma võimusesse, et ta ehitas palju templeid, täitis need ohtrate kaunite kujudega, reorganiseeris riigi preesterkonna, taaskehtestas riigireligiooni, määras ennast kõigi inimeste ülempreestriks ega kõhelnud nimetamast end kui imperaatorit ülimaks jumalaks.

⁸ See uus, Augustuse kummardamise religioon õitses ja leidis tema eluajal järgimist kõikjal kogu impeeriumis, välja arvatud juutide kodumaal Palestiinas. See inimju malate ajajärk jätkus, kuni Rooma ametliku usundi juurde kuulus nimekiri enam kui neljakümnest end ise ülendanud inimjumalusest, kes kõik väitsid ennast olevat imepäraselt sündinud ja muidki üle-inimlikke omadusi omavat.

⁹ ¶ Saalemi usklike kahaneva rühma viimase võitluse pidasid küünikud, tõsimeelne jutlustajarühm, kes manitses roomlasi loobuma oma metsikutest ja mõtetutest usurituaalidest ning pöörduma tagasi palveldamisvormi juurde, mis kätkes Melkisedeki evangeeliumit sellisena, milliseks see oli kreeklaste filosoofiaga kokku puutudes muutunud ja saastunud. Laiad rahvahulgad ei võtnud aga küünikuid vastu, vaid eelistasid viskuda müsteeriumide rituaalidesse, mis pakkusid nii lootusi kui ka isiklikku pääsemist, ning liiati ka vaheldust, põnevust ja meelelahutust.

4. MÜSTEERIUMIKULTUSED

¹ Enamik kreeka-rooma maailma rahvastest oli kaotanud oma algelised pere- ja riigiusundid ja et nad ei suutnud või ei tahtnud kreeka filosoofia tähendust mõista, pöörasid nad tähelepanu Egiptusest ja Vahemere idarannikult tulnud vaatamängulistele ning emotsionaalsetele müsteeriumikultustele. Lihtrahvas ihaldas pääsmistootusi — usulist lohutust tänaseks päevaks ja kindlat lootust surmajärgsele surematusele.

² Kolm kõige enam populaarsust võitnud müsteeriumikultust olid:

³ 1. früüglaste Kybele ja tema poja Attise kultus;

⁴ 2. egiptlaste Osirise ja tema ema Isise kultus;

⁵ 3. iraanlaste Mithra kui patuse inimkonna päästja ja lunastaja kultus.

⁶ ¶ Früügia ja Egiptuse müsteeriumid õpetasid, et jumalik poeg (vastavalt Attis ja Osiris) oli kogunud surma ja äratatud jumaliku väega üles ning et kõik, kes on müsteeriumisse õigesti vastu võetud ja pühitsevad hardalt jumala surma ning ülesäratamise päevi, saavad sellega osa tema jumalikust olemusest ja surematusest.

⁷ ¶ Früügia tseremooniad olid aukartustäratavad, kuid alandavad; need verised pidustused näitavad, kui labasteks ja primitiivseteks need Vahemere idaranniku müsteeriumid olid muutunud. Kõige püham päev oli Must Reede, „verepäev”, millega mälestati Attise enesetappu. Kolmepäevasele Attise ohvri ja surma mälestamisele järgnesid rõõmupidustused tema üles tõusmise auks.

⁸ Isise ja Osirise palveldamise rituaalid olid früügia kultuse tavadest arenenumad ja mõjuvamad. See egiptuse rituaal oli üles ehitatud legendile Niiluse vanaaja jumalast, kes suri ja taas elustati. Selline käsitlus rajanes tähelepanekutel, et taimestiku kasvu iga-aastasele peatumisele järgneb kõigi elustaimede kevadine taasärkamine. Nende müsteeriumikultuste pöörsed kombid ja tseremoniaalsed orgiad, mis pidid tekitama „entusiasmi” jumalikkuseni jõudmiseks, olid vahel üsnagi vastikusttekitavad.

5. MITHRA KULTUS

¹ Früügia ja egiptuse müsteeriumid taandusid lõpuks suurima müsteeriumikultuse, Mithra palveldamise ees. Mithra kultus kütkestas väga erinevaid inimloomusi ja vahetas vähehaaval välja mõlemad oma eelkäijad. Mithraism levis üle kogu Rooma impeeriumi tänu Vahemere idarannikult värvatud Rooma legioonäridele, kelle kodu maal see usund moes oli ja kes kandsid seda uskumust kõikjale, kuhu läksid. Uus usurituaal oli varasemate müsteeriumikultustega võrreldes suur edasiminekuks.

² Mithra kultus oli esile kerkinud Iraanis ja püsis vaatamata Zarathustra pooldajate sõjakale vastuseisule oma kodumaal kaua. Ent ajaks, mil mithraism Rooma jõudis, oli see tänu paljude Zarathustra õpetuste omaks võtmisele suuresti täienenud. Zarathustra kultus avaldas hiljem ilmunud ristiusule mõju suure osas just Mithra kultuse kaudu.

³ ¶ Mithra kultuses kirjeldati sõjakat jumalat, kes sündis suurest kaljust ja tegeles vägevate vallutustega; tema noolest tabatud kividest hakkas vett purskuma. Oli üleujutus, millest vaid üks mees pääses eluga tänu spetsiaalselt ehitatud laevale, ja viimne õhtusöömaaeg, mida Mithra enne taevassetõusmist koos päikesejumalaga pühitses. Päikesejumal ehk Sol Invictus oli zoroastriidide jumaluse Ahura-Mazda mandunud vorm. Mithrat peeti päikesejumala ja pimedusejumala vahelise võitluse võitjaks. Ja tunnustuseks müütilise püha sõnni tapmise eest kingiti Mithrale surematust, ta ülendati inimsoo eestkostjaks kõrgete jumalate seas.

⁴ Kultuse järgijad palveldasid koobastes ja muudes salapaikades, lauldes kiidulaule, pomisedes maagilisi sõnu, süües ohvriloomade liha ja juues verd. Nad palveldasid kolm korda päevas, iga nädal oli eriliste tseremooniatega päikesejumalapäev, eriti keeruliste tseremooniatega pühitseti iga-aastast Mithra püha, kahekümne viiendat detsembrit. Usuti, et sakramendist osasaamine kindlustab igavese elu, kohese surmajärgse edasipääsu Mithra rüppe, kus viibitakse öndsuses kuni viimse kohtupäevani. Viimsel kohtupäeval avab Mithra taevavõtmetega Paradiisi väravad, et ustavaid vastu võtta; kõik ristimata elavad ja surnud hävivad, kui Mithra maa peale tagasi pöördub. Õpetati, et inimene läheb pärast surma Mithra ette, kes tema üle kohut mõistab, ning maailma lõpul kutsub Mithra kõik surnud viimseks kohtupäevaks haudadest kokku. Pahelised hävivad tules, õiglased aga valitsevad koos Mithraga igavesti.

⁵ See religioon oli algul vaid meeste jaoks ja usklike võis järjest pühitseda seitsmesse erinevasse seisusse. Hiljem lubati usklike naised ja tütreid Suure Ema templitesse, mis asusid Mithra templite kõrval. Naiste kultuses oli Mithra rituaal segunenud früüglaste Kybele, Attise ema kultuse tseremooniatega.

6. MITHRAISM JA RISTIUSK

¹ Enne müsteeriumikultuste ja ristiusu tulekut polnud isiklik religioon Põhja-Aafrika ja Euroopa tsiviliseeritud aladel kuigivõrd arenenud iseseisvaks institutsiooniks; see oli pigem perekonna, linnriigi, poliitiline ja riiklik asi. Helleni kreeklastel jäigi tsentraliseeritud palveldamissüsteem välja kujundamata, rituaalid olid kohalikud, polnud ei preesterkonda ega „püha raamatut”. Nagu roomlastel, puudus nendegi usuinstitutsioonidel võimas toimejõud, mis oleks sundinud kõrgemaid kõlbelisi ja vaimseid väärtusi säilitama. Ehkki on tõsi, et religiooni ühiskonnastamine

on selle vaimset kvaliteeti tavaliselt vähendanud, tuleb samas tunnista tõsiasi, et ühelgi usundil pole seni õnnestunud püsima jääda ilma teda suuremal või vähemal määral toetava ühiskondliku organisatsioonita.

² Nii kidus õhtumaa religioon kuni skeptikute, küünikute, epikuurlaste ja stoikute ajani, mis aga kõige tähtsam — kuni suure jõukatsumiseni mithraismi ja Pauluse uue usundi, ristiusu vahel.

³ ¶ Kolmandal sajandil pärast Kristust olid mithraismi ja ristiusu kirikud nii välimuselt kui ka rituaalide iseloomu poolest väga sarnased. Enamik neist palveldamispaika dest asus maa all ja kõigis neis olid altarid, mille tagapõhjal oli kujutatud päästjat, kes oli patust neetud inimsoole toonud oma kannatustega pääsemise.

⁴ Mithra palveldajatel oli alati tavaks templisse sisenedes sõrmed pühasse vette kasta. Ning et mõnes piirkonnas leidis inimesi, kes tunnistasid korraga mõlemat religiooni, jõudis see komme enamikku Rooma lähistel asunud ristiusu kirikutesse. Mõlemas kirikus viidi läbi ristimisi ja saadi osa leiva- ning veinisakramendist. Mithraismi ja ristiusu üks suur erinevus peale Mithra ja Jeesuse loomuse oli asjaolu, et üks ergutas sõjakusele, kuid teine oli ülimalt rahuarmastav. Mithraismi sallivus teiste religioonide (välja arvatud hilisema ristiusu) suhtes viis lõpuks selle hävingule. Ent nende kahe usundi vahelise võitluse otsustavaks teguriks sai naiste võtmine ristiusukoguduse täisliikmeteks.

⁵ ¶ Lõpuks muutus õhtumaal valdavaks nominaalne ristiusk. Kreeka filosoofia andis eetiliste väärtuste kontseptsioonid, mithraism palveldamisrituaalid, ristiusk ise viisi kõlbeliste ning ühiskondlike väärtuste alalhoidmiseks.

7. KRISTLIK RELIGIOON

¹ Looja-Poeg ei kehtastunud surelikus ihus ega anetanud end Urantia inimkonnale vihase Jumala lepitamiseks, vaid pigem võitmaks kogu inimkonda Isa armastust tunnistama, et iga inimene mõistaks oma seisust Jumala pojana. Ka suur lunastusedoktriini propageerija mõistis siiski midagi sellest tõest, sest ta kuulutas: „Jumal oli Kristuses lepitamas maailma iseendaga.”

² Käesoleva kirja ülesandeks ei ole käsitleda ristiusu tekkimist ja levikut. Piisab, kui öelda, et see on üles ehitatud Naatsareti Jeesuse, inimeseks kehastunud Miikaeli, Nabadoni Poja ümber, keda Urantial

tuntakse Kristusena, võituna. Selle galilealase pooldajad levitasid ristiusku kõikjal Vahemere idarannikul ja õhtumaadel ning see innukas misjonitöö oli võrreldav nende kuulsate eelkäijate setiitide ja saalemlaste, samuti nende kaasaegsete Aasia budistlike õpetajate tegevusega.

³ Kristlik religioon kui Urantia uskumussüsteem tekkis järgmiste õpetuste, mõjude, uskumuste, kultuste ja isiklike hoiakute liitumise teel:

⁴ 1. Melkisedeki õpetused, mis on kõigi viimase nelja tuhande aasta jooksul tekkinud õhtu- ja hommikumaa religioonide põhitegur;

⁵ ¶ 2. heebrea moraali-, eetika- ja teoloogilised õpetused ning usk jumalikku ettehooldusesse ja ülimasse Jahvesse;

⁶ ¶ 3. Zarathustra kontseptsioon kosmilise hea ja kurja vahelisest võitlusest, mis oli jätnud juba jälje nii judaismile kui ka mithraismile. Pikaajalise kokkupuute tõttu mithraismi ja ristiusu vahelise võitlusega muutusid Iraani prohveti doktriinid võimsaks teguriks, mis määras Jeesuse õpetuste helleniseeritud ja latiniseeritud variantide dogmade, tõekspidamiste ja kosmoloogia usulise ning filosoofilise vormi ja struktuuri;

⁷ ¶ 4. müsteeriumikultused, eriti mithraism, aga ka früügia Suure Ema kultus. Rooma variant Iraani päästja-kangelase Mithra imepärasest sünnist, kelle maa peale saabumise tunnustajateks olevat olnud vaid mõned kinke toonud karjused, kes eelseisvast sündmusest inglitelt teada said, lisas oma värvingu ka legendile Jeesuse sünnist Urantial;

⁸ ¶ 5. ajalooline fakt, et kunagi on elanud inimene Joosua ben Joosep, Jeesus Naatsaretlane, keda austati kui Kristust, Jumala Poega;

⁹ ¶ 6. Tarsose Pauluse isiklik vaatenurk. Tuleb märkida, et mithraism oli tema noorukieas Tarsose valdav religioon. Paulus oskas vaevalt küll aimata, et tema heade kavatsustega koostatud kirju oma pöördunutele peavad veelgi hilisemad kristlased kunagi hiljem „Jumala sõnaks”. Neid heade kavatsustega õpetajaid ei tohi teha vastutavaks selle eest, kuidas järeltulijad hiljem nende kirjutisi on kasutanud;

¹⁰ ¶ 7. Helleni rahvaste filosoofiline mõte Aleksandriast ja Antiokiast Kreekani ning sealt edasi Sürakuusa ja Roomani. Kreeklaste filosoofia polnud ühegi teise tolleaegse usulise süsteemiga sedavõrd kooskõlas kui Pauluse ristiusuversiooniga ning see tõik sai oluliseks teguriks ristiusu edus õhtumaal. Kreeka filosoofia koos Pauluse religiooniga on praegugi Euroopa eetika aluseks.

¹¹ ¶ Kui Jeesuse algsed õpetused jõudsid õhtumaale, muutusid need õhtumaiseks ja hakkasid seeläbi kaotama oma võimalikku üldist tõmbejõudu kõigile rassidele ja igat liiki inimestele. Tänapäeval on ristiusust saanud religioon, mis on hästi kohanenud valgete rasside sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste kommetega. See on juba ammu lakanud olemast Jeesuse religioon, kuigi kirjeldab neile, kes püüavad siiralt tema õpetusi järgida, ikka veel vapralt kaunist uskumust Jeesusest. See on ülistanud Jeesust kui Kristust, Jumala võitud messias, kuid on suures osas unustanud Meistri enda evangeeliumi: Jumala isaduse ja kõigi inimeste üldise vendluse.

¹² ¶ Selline oli pikk lugu Machiventa Melkisedeki õpetustest Urantial. Eriolukorras tegutseva Neadoni Poja annetumisest Urantial on möödunud peaaegu neli tuhat aastat ja selle ajaga on „El Elyoni, Kõigekõrgema Jumala preestri” õpetused jõudnud kõigi rasside ja rahvasteni. Ja Machivental õnnestus oma ebatavalise annetuse eesmärk täita: kui Miikael valmis Urantiale ilmuma, oli meeste ja naiste südames arusaam Jumalast, sama arusaam, mis leegitseb ikka uuesti Kõikse Isa paljude laste elavas vaimses kogemuses, kui nad kosmoses tiirlevatel planeetidel oma põnevat ajalikku elu elavad.

¹³ [Esitanud Neadoni Melkisedek.]